

จิตอยู่ไหน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๑๖๗๖. เรื่อง "ที่อยู่ของจิต" (เขาถามนะ "ที่อยู่ของจิต")

กราบนมัสการหลวงพ่อกะเทย ไม่ทราบว่าที่อยู่ของจิตอยู่ส่วนไหนของกาย เคยรับทราบจากครูบาอาจารย์เวลาสอนกรรมฐานว่า "ความรู้สึกอยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่นั่น" หรือ "เอาสติควบคุมจิตไว้" แต่บางองค์ก็บอกว่า "ที่อยู่ของจิตอยู่ที่ตรงคั้งจมูกหัก ระหว่างสองลูกตากลีกลงไปข้างใน" อยากขอความเห็นจากท่านอาจารย์ว่าที่ถูกต้องจิตอยู่ตรงไหนแน่คะ

ตอบ : อ้าว จิตอยู่ตรงไหน คำว่าจิตอยู่ตรงไหนมันเป็นเรื่องที่ว่าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว พอดีตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วถึงจะรู้อนาคตตั้งสัจญาณ รู้แจ้งทั้งโลกนอกและโลกใน แต่ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ทุกคนก็โง่หา ทุกคนก็แสวงหา ทุกคนก็พยายามค้นคว้า แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เจ้าลัทธิต่างๆ ก็ปฎิญาณตนว่าเป็นศาสดา

คำว่าศาสดาของเขาคือว่าเป็นพระอรหันต์ คือสิ้นกิเลส คือว่าเข้าใจรอบโลก เข้าใจทุกสิ่ง แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขาแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธหมดเลย แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา บุปผะนิวาसानุสติญาณย้อนอดีตชาติไป จดดูปาทญาณ จิตที่ยังไม่ชำระล้างกิเลส ถ้ายังไม่สิ้นยังต้องเกิดต่อไปข้างหน้า อาสวกษยญาณชำระล้างกิเลส สิ่งนี้ชำระล้างกิเลส พอชำระล้าง ชำระล้างที่ไหน ชำระล้างที่จิต ชำระล้างที่หัวใจนั้นนะ เวลาชำระล้างถึงเข้าใจว่าจิตมันอยู่ที่ไหน จิตมันเป็นแบบใด แต่คนที่ยังไม่เข้าใจ คนที่ไม่เข้าใจเขาก็ไม่เข้าใจ แต่คนที่เข้าใจแล้วมันก็เข้าใจว่าจิตมันอยู่ที่ไหน

ฉะนั้น สิ่งที่จะบอกว่าจิตมันอยู่ที่ไหน เริ่มต้นมันหลากหลาย ความเห็นของ มนุษย์มันหลากหลายใช่ไหม บางคนไม่เชื่อศาสนา ไม่เชื่อเรื่องการเกิดและการตาย มนุษย์เกิดมาแล้วก็เกิดมาชาติเดียว ชาติหน้าก็ไม่มี อนาคตก็ไม่มี ปัจจุบันเกิดมาเป็น มนุษย์เกิดมาแล้วก็ใช้ชีวิตถึงเสวยสุขเต็มที่ของตัวเองจนกว่าจะหมดอายุขัยไป ความเชื่อ ของคนไหน ถ้าความเชื่อของคนที่ไม่ยอมรับว่าจิตวิญญาณมีอยู่ ทางวิทยาศาสตร์เขาบอกว่า จิตวิญญาณต้องพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ต้องพิสูจน์ให้ได้ถึงจะยอมรับว่ามันมีอยู่ แต่เขายัง พิสูจน์ไม่ได้ เขาพิสูจน์ไม่ได้เขาก็ยังกำลังอยู่

ถ้ากำลังอยู่ เวลาเรามองและความเห็น มุมมอง ความเห็นขึ้นไป ความเข้าใจของ คนมันก็แตกต่างกันหลากหลายไป ความแตกต่างหลากหลายว่าที่อยู่ของจิตอยู่ที่ไหน ทีนี้ถ้า คนที่เชื่อล่ะ? อย่างเรานี่เรามีความเชื่อ เรามีความเชื่อเพราะอะไร? เพราะเราเกิดเป็น มนุษย์เรามีวาสนาเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา เราเกิดมามีครูบาอาจารย์ ครู บาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติแล้ว ท่านเทศนาว่าการแล้วเราก็เชื่อ เราเชื่อตามครูบา อาจารย์ของเรา ถ้าเรายังไม่รู้เราก็เชื่อตามไปก่อน เขาเรียกศรัทธา

เรามีศรัทธา มีความเชื่อของเรา ถ้ามีศรัทธา ความเชื่อของเรา คนที่มีความเชื่อ ความเชื่อแล้วถ้าอยากจะค้นคว้า อยากจะรู้จริงเห็นจริงครูบาอาจารย์ท่านก็สอน เวลาท่าน สอนนะ เวลาสอนมันเป็นอุบาย เป็นอุบายเข้าไปหาตัวจิต เข้าไปหาความจริงอันนั้น แต่ ถ้าคนที่เขาไม่เชื่อ เขาไม่เชื่อนะ เขาไม่เชื่อแล้วอยากพิสูจน์ เขาสักแต่ว่าทำ ถ้าคนสักแต่ ว่าทำ ถ้ามันเข้าไปไม่ถึง พอเข้าไปไม่ถึงมันไปคว้าน้ำเหลวก็บอกว่าสิ่งนั้นไม่มี แต่เวลาคนที่ ประพฤติปฏิบัติไปแล้ว จะไปเห็นนิมิตต่างๆ ไปรู้ความเห็นต่างๆ เอ๊ะ จิตมันเป็นอย่างนี้ หรือ? จิตมันเป็นอย่างนี้หรือ? มันก็สับสนกันไป แต่เวลาครูบาอาจารย์ของท่านะท่านใช้ กรรมฐาน ๔๐ ห้องมันเป็นวิธีการทั้งนั้นแหละ มันเป็นอุบาย อุบายเข้าไปหาตัวจิตไป

เวลาตัวจิต จิตมันอยู่ที่ไหน? ถ้าจิตมันอยู่ที่ไหน เข้าไปหาตัวจิต เห็นไหม ตัวจิต แท้ๆ มันอยู่ที่ไหน? จิตนี้เวลาเข้าไปถึงรากฐานของมัน ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา ไม่ใช่อะไรเลย แล้วมันเป็นอะไรล่ะ? มันไม่ใช่อะไรเลยแล้ว มันเป็นอะไร มันก็เป็นจิตเดิมแท้ไง จิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้ตัวแท้จริงนั่นนะ นี่ถ้าเข้าไปถึง ตรงนั้นแล้ว เข้าไปถึงแล้วจะดำเนินการต่อไปอย่างไร นี่พูดถึงว่าเวลาเราจะวิปัสสนากัน เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอนกันนะ

ฉะนั้น จะบอกว่าคนที่ไม่เชื่อ คนที่ไม่เชื่อเวลาไม่เชื่อไป แต่เวลาเขาไปดูนิยาย
 ธรรมะ ดูนิยายธรรมะ เห็นใหม่ ทวิภพ อคติชาติก็ว่ากันไป นี่มันก็ไปดูเป็นนิยาย แล้วก็
 คิดว่าจิตเป็นอย่างนั้นหรือ? นี่เวลาคนภาวนาไปมันถึงมีปัญหาใจ เวลาคนภาวนาไปบอก
 ไม่อยากเห็นกายเลย ถ้าเห็นกายแล้วคิดว่าเห็นจิตวิญญาณ เห็นจิตวิญญาณคือเห็นจิต
 วิญญาณคนอื่น ถ้าเราเห็นกายคือเราเห็นอริยสัจ เห็นกายคือเห็นสัจจะความจริง เห็นกาย
 มันมีมรรค

ถ้าเห็นกายใครเป็นคนเห็น ถ้าเห็นกาย คนที่ไม่มีจิตสิ่งที่เห็นก็เป็นอุปาทาน เป็น
 อุปาทานก็เหมือนสามัญสำนึกที่ว่าคนที่ไม่เชื่อว่าจิตมีอยู่ เขาบอกว่า เป็นความคิด นี่เป็น
 พลังงาน เป็นไฟฟ้า เป็นพลังงาน เป็นไฟฟ้า เป็นคลื่นสมอง คลื่นสมองทำงานไป นี่ถ้า
 พุทธทางวิทยาศาสตร์เขาเชื่ออย่างนั้น ถ้าเขาเชื่อกันอย่างนั้นไป เวลาเราจะค้นคว้าขึ้นมา
 ถ้าเราพิจารณาทางวิทยาศาสตร์มันก็เป็นแบบนี้ ถ้าเป็นแบบนี้ เพราะหมอเขาพิจารณา
 กัน แต่ถ้าเราจะว่าที่อยู่ของจิต ที่อยู่ของจิต จิตมันมีอยู่แล้ว จิตมีอยู่แล้วเพราะปฏิสนธิจิต
 จิตคือการเกิด ตั้งแต่เกิดในครรภ์ ปฏิสนธิมันล่ะเกิดแล้ว

เวลาจิตเป็นตัวเกิด พอจิตเป็นตัวเกิด เกิดมาจากไหน? เกิดมาจากกรรม เพราะ
 กรรม เห็นใหม่ คูสิไขของแม่ สเปิร์มของพ่อ แล้วฟักตัวออกมามันถึงเป็นคน มัน
 พัฒนาขึ้นมาจากตัวอ่อน จากตัวอ่อนเป็นเด็กน้อย เป็นทารก เป็นผู้ใหญ่มันพัฒนาการ
 ของมันมา ถ้าพัฒนาการมา นี่จิตเป็นตัวเกิด จิตเป็นตัวเกิดแล้วอาศัยในร่างกายนี้ ถ้าอาศัย
 ร่างกายนี้ พออาศัยร่างกายนี้ ธรรมชาติเนกาการเกิดเป็นมนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ ๕ มีกาย
 กับใจๆ ใจ คือว่ากายกับใจๆ แต่ แต่ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์เขาเรื่องใจต้องพิสูจน์กันก่อนถึง
 จะเชื่อ แต่เรื่องกายเขาพิสูจน์ได้ เพราะว่าทางการแพทย์เขาพิสูจน์ได้ ทีนี้เรื่องของจิต ถ้า
 เรื่องของจิตเวลาสุข-ทุกข์มันอยู่ที่จิต พอสุข-ทุกข์อยู่ที่จิต พุทธศาสนาสอน ทีนี้

พุทธศาสนาสอนทีนี้ เห็นใหม่ เราเป็นชาวพุทธเราจะค้นคว้าอริยทรัพย์กันไป เรา
 ถึงจะมาประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่ เขาว่าที่อยู่ของจิตอยู่
 ส่วนไหนของกาย ที่อยู่ของจิตอยู่ส่วนไหนของกาย ถ้าเขาว่าที่อยู่ของจิตอยู่ส่วนไหนของ
 กาย

ถาม : สิ่งที่ว่าเคยทราบมาว่าครูบาอาจารย์เวลาท่านสอนกรรมฐาน ความรู้สึก
 อยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่ไหน เอาสติควบคุมจิตไว้

ตอบ : ถ้าว่าจิตอยู่ที่ส่วนไหนของร่างกาย เวลากระทบใจ เวลากระทบ เห็นไหม เราโดนกระทบที่แขนความรู้สึกอยู่ที่นั่น เวลากระทบเพราะมันรับรู้ อยดณะมันกระทบ มันกระทบอยู่ที่นั่น แต่จิตถ้าโดยธรรมชาติของมัน มันอยู่เต็มส่วนของร่างกายนี้ เพราะส่วนไหนมันกระทบมันก็รู้หมด มันก็รู้หมด มันแผ่อก แล้วไม่ใช่แผ่อกข้างนอกด้วย ไม่ใช่แผ่อยู่ร่างกายนี้ะ เวลาเราคิดออกไปข้างนอก เราคิดไปถึงสิ เราคิดไปสิ่งที่เราเคยมา นี่จิตมันเร็ว เราคิดถึงที่ว่าเราเคยไปเที่ยวมา เราคิดออกไปมันส่งออกไปแล้ว มันไม่ได้อยู่ที่ร่างกายเรานี้ะ มันส่งออกไปนู่น ถ้าส่งออกไปนู่น นี่ธรรมชาติของมนุษย์เป็นอย่างนี้ ความรู้สึกนึกคิด ความจินตนาการของคนมันเป็นแบบนั้น ถ้าเป็นแบบนั้นนี่จิตส่งออก

ถ้าจิตส่งออกป๊ีบ เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอน เวลาท่านสอนว่าเราจะค้นคว้าหาตัวเราเอง คือเราจะค้นคว้าหาจิต การค้นคว้าหาจิตในหลักการในพุทธศาสนาเขาบอกว่าศีลสมาธิ ปัญญา คือเราทำสมาธิ เราทำสมาธิคือเราจะค้นหาจิตของเรา ถ้าเราเข้าไปสู่ตัวจิตของเรา นั่นล่ะคือตัวสมาธิ ที่นี้ตัวสมาธิ เราจะค้นหาจิตของเรา แล้วถ้าบอกเริ่มต้นพื้นฐานเราก็ไม่เชื่ออยู่แล้ว เราไม่เชื่ออยู่แล้วว่านามธรรมมี สิ่งที่เป็นรูปธรรม สิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์เขาต้องพิสูจน์ได้ สสารพิสูจน์ได้ ถึงมองไม่เห็นด้วยตาเปล่าก็พิสูจน์ด้วยกล้องจุลทรรศน์เขาขยายได้ ขยายโดยกล้องจุลทรรศน์มันใหญ่โตขึ้นมาได้

มันพิสูจน์ได้หมดแหละ แต่ความรู้สึกพิสูจน์ได้ตรงไหนล่ะ? มันพิสูจน์อย่างไร? ถ้ามันพิสูจน์ไม่ได้ แต่ถ้าเรามีความเชื่อ เรามีความเชื่อ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนให้ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีศีลคือรักษาเริ่มต้น เริ่มต้น เริ่มต้นจากคนไม่เชื่อ คนไม่เชื่อมันก็หลากหลายไป ถ้าคนเชื่อขึ้นมา คนเชื่อขึ้นมา เห็นไหม คนเชื่อขึ้นมาแล้วทำอย่างไรล่ะ? พอคนเชื่อขึ้นมาจะเริ่มทำาง ทำไม่ถูก พอทำไม่ถูกบ็้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางกรรมฐาน ๔๐ ห้อง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านให้กำหนดพุทโธ ให้กำหนดพุทโธ ให้กำหนดไซ้อานาปานสติกำหนดลมหายใจเข้า-ออก

ที่นี้พอลมหายใจเข้า-ออก เขาบอกว่าที่อยู่ของจิต เราไปว่าที่อยู่ของจิตอยู่ส่วนไหนของร่างกาย อันนี้คือคำถาม ความเห็นของเขา จิตเวลาถ้ามันรวมลงแล้ว รวมลงมันอยู่กลางหน้าอก เวลามันถอยล่นเข้ามา เวลาคนจะตายนะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านจะตาย จิตมันจะหดสั้นเข้ามา หดสั้นเข้ามา หดสั้นเข้ามาจนถึงตัวมันแล้วมันออกจากร่างไป นี้

หัดสั้นเข้ามาแล้วออก เวลามันหัดเข้ามา เห็นไหม ทีนี้พอมันหัดเข้ามา เวลาคนจะเป็นจะตายมันหัดเข้ามา ปฏิสนธิจิต เวลาปฏิสนธิจิตมันจึงกำเนิดขึ้น

ทีนี้เวลาจิตมันสงบ เวลาสงบจริงๆ ถ้ามันสงบเข้ามา สงบก็คือจิตสงบนะ เวลาจิตสงบเข้ามา นี่เอ็กคตารมณ์จิตตั้งมั่น มันตั้งมั่นอยู่ตรงไหน ถ้ามันตั้งมั่น นี่ตัวมันตั้งมั่นได้แล้ว แต่ถ้ามันยังตั้งมั่นไม่ได้เราแสวงหาอยู่มันอยู่ที่ไหน มันก็เหมือนกับเราจะสูบลูกปลา เราจะสูบลูกปลา ปลามันก็ว่ายน้ำไปตามนั้น เราจะสูบลูกอย่างไร ถ้าเราสูบลูก โคน สูบลูกโคนตัวปลา เราก็คือปลาลูก สูบลูกไม่โคนก็ไม่ได้ปลาลูก ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ท่านถึงอุปมา เหมือนสอนทารกสอนผู้หัดใหม่

ฉะนั้น เขาบอกว่าครูบาอาจารย์บอกว่าจิตส่วนไหนของร่างกาย อันนี้เราไม่ต้องเอาตรงนี้เป็นประเด็นใจ ถ้าเราเอาตรงนี้เป็นประเด็น แล้วอยู่ตรงไหนล่ะ? พอยังอยู่ตรงไหน บ๊ายครูบาอาจารย์กรรมฐานบอก ความรู้สึกอยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่นั่น ใจที่ว่าความรู้สึกอยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่นั่น ใจตัวความรู้สึกคือตัวจิต ทีนี้ตัวจิต เวลาตัวเองจับตัวเองมันจับยากตัวเองจับตัวเอง ตัวเองจะเข้ามาเป็นตัวจิตมันด้วยยาก

ฉะนั้น ท่านถึงให้ใช้คำบริกรรม เพราะธรรมชาติของจิตมันไหลออก เหมือนสายน้ำ สายน้ำ นี่แสงมันพุ่งออกไป พลังงานมันส่งออกไป โดยธรรมชาติพลังงานมันส่งออกไป สันตติพลังงานของจิตก็เหมือนกันมันก็ส่งออกไป นี่มันส่งออกไป ส่งออกคือสัญชาตญาณ คือธรรมชาติของมัน นี่วิธีการของมัน วิธีการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ คือต้องรวมตัวจิตนี้ให้มันกลับมาสู่ตัวมันเอง

การจะรวมตัวจิตกลับมาสู่ตัวมันเอง เห็นไหม ถึงมีอุปมาวิธีการตั้งสติไว้แล้ว กำหนดพุทโธ พุทโธ หรือลมหายใจเข้า-ออก ลมหายใจเข้า-ออก แล้วจิตมันอยู่ที่ลมหายใจหรือ? จิตมันอยู่ที่พุทโธหรือ? พุทโธนี่คือพุทโธ พุทโธคือชื่อขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือคำบริกรรมนะ แต่ธรรมชาติจิตนี้มันส่งออกไป ส่งออกนี้โดยธรรมชาติของมัน แต่มันมีอุปมาให้ส่งออกไปในพุทโธ ให้นึกพุทโธ วิทก วิจาร ให้นึกถึงพุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธไป พอพุทโธ พุทโธ เห็นไหม มันจะละเอียดเข้ามา อยู่กับพุทโธละเอียดจนมันสั้นเข้ามาเพราะมันอยู่กับพุทโธ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่าความรู้สึกอยู่ที่ไหน ความรู้สึกนั้นแหละคือตัวจิต แต่มันเป็นนามธรรมที่เรายังไม่มีความชำนาญ เรายังตั้งตัวเองไม่ได้ เขาก็สอนแบบนี้ไง เพราะมันยังตั้งตัวเองไม่ได้ พอตั้งตัวเองไม่ได้ ตัวเองก็ยื่นตัวขึ้นมาไม่ได้ แต่ถ้าเราพุทโธ พุทโธ พุทโธมันฝึกหัดไปเรื่อย มันฝึกหัดไปเรื่อย เหมือนปลูกต้นไม้ ปลูกต้นไม้ เห็นไหม เรารดน้ำ พรวนดิน ดูแลรักษาต้นไม้ให้ดี ต้นไม้มันเจริญเติบโตขึ้นมา

ถ้าต้นไม้เจริญเติบโตขึ้นมา เมล็ดพันธุ์เมล็ดเดียว เวลาเกิดเป็นต้นไม้ขึ้นมาทำไมมันใหญ่โตขนาดนั้น เมล็ดพันธุ์เมล็ดเดียว เวลาปลูกแล้วต้นไม้ใหญ่โตมหาศาลเลย จิตก็เหมือนกัน จิตถ้ามันสงบ มันตั้งมั่นของมัน นีนาโน พุทโธ พุทโธ พุทโธ เวลามันเติบโตขึ้นมา มันตั้งมั่นขึ้นมา แล้วมันตั้งมั่นมันมีความสุขด้วยนะ ความสุขที่ไหน? ความสุขที่ว่ามันไม่เอนเอียงไง เห็นไหม ต้นไม้จะล้ม ต้นไม้โคนลมพัด ต้นไม้ต่างๆ

นี่ก็เหมือนกัน เวลามันส่งออก มันมีความรู้สึกนึกคิดต่างๆ มันไปรับรู้เขา พุทโธ พุทโธสร้างตัวมันเองขึ้นมา ถ้าสร้างตัวมันเองขึ้นมา จิตมันอยู่ที่จิต จิตอยู่ที่ไหนเราค้นหาจิตกันนี้ พระกรรมฐาน ครูบาอาจารย์เราค้นหาจิต ออกธุดงค์ ออกธุดงค์ก็ไปค้นหาตัวเอง เวลาเราไปธุดงค์กัน เราฝึกหัด เราค้นหาตัวเราเอง แต่เราค้นหาตัวเอง สิ่งที่เราค้นหาคืออุปาย ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือวิธีการทั้งหมด

ผล เห็นไหม โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหันต์อยู่ในพระไตรปิฎก ไม่ได้อธิบายถึงผลเลย ไม่ได้อธิบายถึงว่ามันเป็นอย่างไรเลย แต่ท่านบอกถึงว่ามันได้ชำระล้างอะไรออกไปบ้าง เช่นสังโยชน์ ๓ กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง กามราคะ ปฏิฆะขาดไปสังโยชน์ ๑๐ ตัวขาดไป พระอริยบุคคลแต่ละชั้นแต่ละตอน แล้วผลของมันล่ะ? ผลของมัน คนที่รู้จริงเห็นจริง ตามความเป็นจริง นี่ก็เหมือนกัน ทำสมาธิก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันเข้าไปสู่ฌณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ นั่นคือตัวจิต

ฉะนั้น จิตอยู่ที่ตัวจิต เขาบอกว่าความรู้สึกอยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่นั่น ถ้าความรู้สึกอยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่นั่นต้องมีสติ นี่ความรู้สึก เห็นไหม คุณที่หลวงปู่ท่านสอน อยู่กับความรู้สึกอยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทโธไม่เสียหาย เพราะอยู่กับผู้รู้ ผู้รู้มันสันตติมันจะเคลื่อนไหวตลอด ถ้ามันเคลื่อนไหวตลอด พออยู่กับผู้รู้ ผู้รู้มันจะเคลื่อนไหว มันจะเคลื่อนไหวเราก็กำหนดพุทโธ ผู้รู้จะเคลื่อนไหวเรากำหนดพุทโธ นี่ผู้รู้ๆ อยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทโธมันจะไม่เสีย นี่พอเราอยู่กับ

ผู้รู้ พอเรากำหนดพุทโธ อยู่กับผู้รู้มันสงสัย มันสงสัยมันแต่สาย นี่ถ้ามันสงสัย มันแต่สายมันจะออกแล้ว มันจะออกแล้ว

ตัวจิตก็คือตัวมันเอง จิตอยู่ที่ไหน? จิตอยู่ที่ไหนเพราะว่ามันค้นคว้าไม่ได้ มันหาไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนวิธีการ สอนวิธีการ เราทำตามวิธีการนั้น วิธีการนั้นจะทวนกระแสกลับไปสู่ตัวเราเอง เวลาวิธีการนั้น ตามกระแสนั้นมันทวนกลับไปสู่ตัวจิต พอกลับไปสู่ตัวจิต พอเราารู้เอง เห็นเองนี่ปัจจุัตถ์ มันรู้หมดเลย ถ้ารู้หมดเลยนะ พอรู้หมดเลย เห็นไหม เคยได้ แล้วทำสมาธิอีกมันก็ล้มลุกคลุกคลาน มันล้มลุกคลุกคลานเพราะกิเลสมันรู้เท่าทันแล้ว รู้เท่าทันเราก็ต้องมีอุบายที่เหนือกว่า ต้องมีอุบาย หลบหลีก หลบหลีกก็เข้าอีก

มันต้องมีอุบาย เพราะถ้าเราเคยทำแบบเดิม พอทำแบบเดิมกิเลสมันรู้ตัวแล้ว ทีนี้มันก็จะคอยทำให้เราผิดพลาด นี่กิเลสของเราเพราะอะไร? เพราะความวิตก ความกังวล อุปาทาน มันทำให้ไม่เป็นมัชฌิมาปฏิปทา ไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงเราพุทโธไปเรื่อยๆ แต่นี่พุทโธไปเรื่อยๆ เราพูดได้ แต่ความจริงมันมีตัณหาไง มันมีตัณหา มันมีสมุทัยของเรามันคอยขยับ คอยขยับมันก็ลงไม่ได้ นี่ต้องมีความชำนาญอย่างนี้ ชำนาญในวสี ถ้าชำนาญในวสีจนเข้าได้ ความรู้สึกอยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่นั่น

คำพูดนี้เป็นคำพูดที่ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติแล้วท่านพูดไว้ พอท่านพูดไว้ แต่เราทำได้หรือทำไม่ได้นั่นเป็นอีกอย่างหนึ่ง หรือเอาสติควบคุมจิตไว้ นี่มันเป็นท่อนๆ ใจ หรือเอาสติควบคุมจิตไว้ หลวงตาท่านสอนว่า การปฏิบัติของเราถ้ามีสติ นั่นคือการประพฤติปฏิบัติ สัมมาทิฐิ แต่ถ้าเราปฏิบัติโดยสักแต่ว่า พอปฏิบัติเริ่มต้นมีสติดี พอเราปฏิบัติไปๆ มันเผอเรอไป เห็นไหม อันนั้นเป็นมิจจาแล้ว นี่ถ้าที่ไหนมีสติมันจะเป็นสัมมาทิฐิ เป็นความถูกต้องดีงาม ถ้าขาดสติ สติก็เป็นสติ สติมันจะคอยประคอง ประคองให้กำหนดพุทโธ ให้ปัญญาอบรมสมาธิ ให้อานาปานสติต่อเนื่องๆ ถ้ามันต่อเนื่องเข้าไป มันจะเข้าสู่จิต

ถาม : แต่บางองค์บอกว่าที่อยู่ของจิตอยู่ที่ตรงคั้งจุกหัก ระหว่างลูกตาทั้งสอง ลึกเข้าไปข้างใน

ตอบ : ไม่ใช่ ไม่ใช่ คำว่าจิตอยู่ที่ดั้งจุมก ทีนี้ที่ว่าอยู่ที่ดั้งจุมก คำว่าอยู่ที่ดั้งจุมก ครูบาอาจารย์ท่านสอนบ่อยมาก บอกว่าเวลากำหนดพุทโธ หรือกำหนดอานาปานสติให้ ตั้งความรู้สึกไว้ที่ปลายจุมก ให้ตั้งความรู้สึกไว้ที่ดั้งจุมก เพราะจิตนี้เป็นนามธรรม จิตนี้เหมือนเงา เราจะตะครุบเงา เงาก็จะหนีเราไปเรื่อยๆ เราจะตะครุบเงา เงาก็จะหนีเราไปตลอด จิตนี้เป็นความรู้สึก เราจะเอาตัวจิตของเรา เราจะทำสัมมาสมาธิ เราทำขนาดไหน จิตนี้ก็หนีห่างเราไปเรื่อยๆ เราจะเอาไม่ได้หรอก นิธรรมคามันเป็นแบบนี้ เราจะตะครุบเอาจิต ยิ่งตะครุบมันก็ยิ่งห่างไป พอเราหยุด จิตมันก็หยุดด้วย เราไม่ทำอะไรเลย จิตมันก็ขึ้นมาดูเราอยู่อย่างนั้นแหละ แต่เราจะขยับ เราจะเอามัน มันก็หนีเราไปเรื่อยๆ

ฉะนั้น หลวงตาท่านสอนเอง คำนี้หลวงตาท่านสอนบ่อย บอกว่าให้กำหนดความรู้สึกอยู่ที่ปลายจุมก ฉะนั้น ภาษาอีสานอยู่ที่ดั้งจุมก ทีนี้เขาบอกว่าอยู่ตรงที่ดั้งจุมก หัก เขาเขียนอย่างนี้นะ หลวงตาท่านบอกว่าท่านสงสารมากนะ หลวงตาท่านไปอยู่กับ หลวงปู่มั่น ตอนจิตมันเสื่อมแล้วท่านไปหาหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นบอกว่าจิตนี้มันเหมือนเด็ก มันเอาแต่ใจ มันก็เที่ยวเล่นของตามประสาของมัน แล้วเรานี้ก็ห่วงมันมากวิ่งคอยตามมันไป มันก็ห่างไปเรื่อยๆ ไม่เจอหรอก

ฉะนั้น เด็กเวลามันอึดหน้าสำราญมันก็จะเที่ยวเล่นของมันไป เราไม่ต้องตามมันไป เพราะเด็กนี้มันต้องกินอาหาร เรานี้เตรียมอาหารไว้ให้มัน ถ้ามันหิว มันกระหายนะ มันเที่ยวเล่นจนมันเหนื่อยแล้วนะมันต้องกลับมากินอาหารที่เรา ให้หาอาหารไว้ เตรียมไว้เลี้ยงเด็กนั้น แล้วท่านบอกว่าให้กำหนดพุทโธไปเรื่อยๆ ท่านกำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธ ไม่สนใจเด็กนั้นเลย เด็กมันอึดหน้าสำราญ มันจะเที่ยวเล่น มันจะคือ มันจะไปไหนปล่อยมันไป เราพุทโธ พุทโธ พุทโธ ท่านบอกว่าพุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธจนมันสงบหมด เพราะท่านไม่วิตกกังวลใจ

นิวรรณธรรมกั้งกันจิต ความลั้งเลสงสัย เราลั้งเล เราสงสัย เราไม่เข้าใจ แต่เราอยากได้ นี่ยิ่งไล่กวอดมันเท่าไรมันก็ยิ่งหนี หลวงปู่มั่นบอกหลวงตา หลวงตาท่านพูดประจำ สูดท้ายแล้วนะไม่สงสัย คือปล่อยวางหมด ถ้าปล่อยวางไม่ไปตามมัน เรากำหนด พุทโธ พุทโธไว้ ไม่มีความสงสัย ไม่มีความวิตกกังวล ไม่มีความตั้งเครียด ไม่อยากได้ อยากดี พุทโธไปเรื่อยๆ ท่านบอกว่ามันก็สงบจริงๆ แล้วเวลาท่านพูดนะ เหมือนสอน

เด็กๆ เวลาท่านภาวนาโตขึ้นมาแล้วนะท่านบอกเลย เวลาเราไม่เป็นนะ หลวงปู่มีนะ ท่านสอนเหมือนเด็กๆ เหมือนเด็กน้อย

เราก็เหมือนกัน เราเด็กน้อยเรายังทำไม่ได้เลย เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอนนะ ท่านสอนเพราะท่านผ่านมาแล้ว ท่านรู้ว่าจิตนี่มันคือ แล้วจิตนี่มันพลิกแพลงมาก เวลาไม่สนใจมันก็บอกว่าเราภวานานี้ภวานาคี พอมันจะภวานามันทำไม่ได้ เวลามันไปทุกข์ไป ยากนะมันบอกว่าเพราะเรานี้ เกิดเป็นคนแล้วไม่ภวานา เสียชาติเกิด มันพูดชะดีเชียวชวน ให้ภวานา พอมาภวานา ภวานาไม่ได้ มันก็สับปลับอยู่อย่างนี้ จิตมันสับปลับอยู่อย่างนี้

ฉะนั้น เวลาเอาจริงเอาจัง หลวงตาท่านเคยสมบุกสมบันมา คนที่มาอธิบายท่านก็ เคยผิดพลาดมา ท่านถึงบอกว่าให้ตั้งความรู้สึกไว้ที่ปลายจมูก เพราะเวลาเราปฏิบัติกัน เห็นไหม เราสับสน เราจับต้นชนปลายไม่ได้ เราอยากหาจิต เราอยากจะค้นคว้าหาจิต เราอยากจะทำปฏิบัติปฏิบัติได้เป็นพระอรหันต์ เราใช้ปัญญาของเราไป พอเราไปตรีกใน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อู้สู มันทะลุปรุโปร่ง เข้าใจธรรมะไปหมด เลย

มันไม่เข้าถึงตัวเองเลย มันไม่เป็นสมบัติของตัวเองเลย มันเป็นสมบัติขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นสมบัติของครูบาอาจารย์ที่เทศนาว่าการไว้ทาง วิชาการ แล้วเราก็ไปศึกษามันเป็นตรรกะไง เป็นตรรกะเราศึกษาไปแล้วเราจำได้ไง แล้ว เราก็เอามาพิจารณาของเราไง ด้วยปัญญาแยกแยะของเราไง ปัญญาอย่างนี้ถ้ามันมีสตินะ มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ คือมันตรีก มันพิจารณาแล้วมันปล่อย มันปล่อยมันก็เข้าสู่จิต ที่นี้มันปล่อยแล้วมันคิดว่านี่เป็นวิปัสสนา มันไม่เข้าสู่จิตใจ

นี่เพราะว่ามันไม่ตั้งสติไว้ แบบว่ามันโดยมิจณา ด้วยความไม่เข้าใจว่าอันนี้เป็น ปัญญาอบรมสมาธิไง แต่ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธินะ เราพิจารณาขนาดไหนแล้วมัน ปล่อยเข้ามา ถ้ามีสติพร้อมนะมันก็ปล่อยเข้ามาจริงๆ ปล่อยเข้ามาจริงๆ แล้วมีสติก็แค่นี้ แล้วมันยังไม่เห็นตัวเอง ถ้ามันเห็นตัวเอง เห็นคือจิตสงบว่าอย่างนั้นเถอะ พอจิตสงบแล้ว มันออกเห็นกาย ที่นี้เป็นสมบัติของเราแล้ว ถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตาม ความเป็นจริง นี่สติปัญญา ๔

ถ้าสติปัญญา ๔ เวลาพิจารณา พิจารณาออกมาจากสติปัญญา ๔ จิตนี้พิจารณาออกมาจากอริยสัจ ๔ ถ้าจิตนี้มันได้พิจารณา มันได้กลิ่นกรองมาแล้ว ตัวจิตนี้แหละคือตัวพิจารณา ตัวจิตนี้เป็นตัวแยกแยะ ตัวจิตนี้เป็นตัวสำรอง ตัวจิตนี้เป็นตัวคลายมันออก แต่เราค้นหาจิตเราไม่เจอ ค้นหาจิตไม่เจอเราใช้ปัญญาของเราไป นี่มันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาสามัญสำนึกไง ปัญญาสามัญสำนึกก็เงาเงา เห็นไหม พอเราเคลื่อนเงาก็เคลื่อนด้วย แล้วมันอยู่ที่เงานั้นนะ เงามันจะเป็นอย่างไรก็ได้ แสงมันมีสิ่งใดมาบัง ใ้เงานั้นก็เปลี่ยนแปลงไป ถ้ามันตรงมันก็เป็นตรง

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ที่ท่านล้มลุกคลุกคลานมาท่านถึงวางพื้นฐานเบสิกให้พวกนักปฏิบัติเลย ต้องทำความเข้าใจ ถ้าใจสงบได้นะ พื้นฐาน เห็นไหม สมถกรรมฐานฐานที่ตั้งแห่งการงาน นี่ตัวเปิดบัญชี เข้าธนาคารแล้วเปิดบัญชี ถ้าเปิดบัญชีได้มันจะมีสิทธิโอนเงินได้แล้ว แต่ถ้าเราไม่มีบัญชีจบครบ ไม่มีหรือ ถ้าจิตไม่เคยสงบไม่มีบัญชี แต่ที่ว่าจิตอยู่ที่ไหน ตามหาจิตนี้ถูก แต่การตามหาจิตที่ถูก เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ท่าน มันสงสาร ถ้าเราสับสน จับต้นชนปลายไม่ได้ให้ตั้งความรู้สึกไว้ที่ปลายจมูก ถ้าตั้งความรู้สึกไว้ที่ปลายจมูก เวลาลมหายใจเข้ามันมีความอุ่นๆ

หลวงตาท่านจะพูดอย่างนี้บ่อย เวลาหายใจเข้ามันมีความอุ่นๆ ที่ปลายจมูกนั้น ถ้ามีความรู้สึกที่เด่นชัด จิตอยู่ที่นั่น กำหนดหายใจเข้านี่ก็พูด กำหนดหายใจออกนี่ก็พูด โห โห โห เห็นไหม จิตอยู่ที่ไหน ที่อยู่ของจิตอยู่ที่ไหนที่เราหาไม่เจอมันอยู่ที่ปลายจมูกอ้าว แล้วเวลาจิตสงบแล้วมันอยู่ที่กลางหน้าอก ทำไมมันอยู่ที่ปลายจมูกล่ะ? อยู่ที่ปลายจมูกมันเป็นเริ่มต้น เริ่มต้นคนที่ทำอะไรไม่เป็น เริ่มต้นที่คนเริ่มต้นอะไรไม่ได้มันต้องมีจุดเริ่มต้น

ถ้าจุดเริ่มต้น เห็นไหม ลมหายใจเข้าและลมหายใจออกที่ปลายจมูก นี่จับตรงนั้นไว้ การปฏิบัติถ้าไม่มีการเริ่มต้น ไม่มีการเริ่มต้นตั้งแต่ตั้งฐานมาเลยเราจะปฏิบัติอะไร เราปฏิบัติอะไรกันไม่ได้หรือ สิ่งที่ปฏิบัติ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันก็ใช้สมองคิด ใช้สมองคิดตรึกในธรรม พอตริกในธรรมใครเป็นคนตรึก ก็จิตเป็นคนตรึก ถ้าจิตเป็นคนตรึก เวลาจิตมันปล่อยสติมันพร้อม นี่ก็เริ่มต้น การเริ่มต้น ๔๐ วิธีการนะตามแต่จริตนิสัย

ฉะนั้น เวลาตามจริตนิสัย เวลาว่าหลวงตาท่านสอนว่าให้ตั้งความรู้สึกไว้ที่ปลายจมูก แล้วกำหนดลมหายใจเข้านี่ก็พูด ลมหายใจออกนี่ก็พูด ไม่ต้องตามเข้าไปและตาม

ออกมา ท่านเปรียบเทียบนะเหมือนเราเฝ้าประตูบ้าน แล้วถ้ามีใครเข้ามาเราก็ตามเขาเข้าไป เขาเข้าไปในครัว เขาเข้าในห้องนอน เราตามไปหมดเลย เราถึงประตูบ้านนั้นไว้ คนอื่นเข้ามามาลักของได้ ฉะนั้น เราไม่ต้องตามเข้าไป เราเฝ้าอยู่ที่ประตูบ้าน ใครเข้ามาในบ้านเราก็นับ เออ คนนี้เข้ามาคนที่หนึ่ง เวลาคนที่หนึ่งออกไป คนที่หนึ่งออกแล้ว คนที่สองเข้ามา คนที่สองออกแล้ว

คือว่าไม่ต้องตามลมหายใจเข้า ลมหายใจเข้ารู้ว่าลมหายใจเข้า ลมหายใจเข้าสั้นก็รู้ว่าลมหายใจเข้าสั้น ลมหายใจเข้ายาวก็รู้ว่าลมหายใจเข้ายาว นี่เป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่ง แต่หลวงตาบอกว่าไม่ต้องตามลมหายใจเข้าไป ให้อยู่ที่ปลายจมูกนั้น ลมหายใจสั้นก็รู้ว่าสั้น ลมหายใจออกมันเคลื่อน นี่เวลามันเคลื่อน เวลามันเคลื่อนมันเคลื่อนไป เวลาจิตสงบแล้วมันไม่เคลื่อนที่ มันอยู่กับที่ ฉะนั้น ท่านบอกว่าให้อยู่ที่ปลายจมูกไว้ นี่แล้วลมหายใจเข้าสู่เท่าทันมัน

นี่เขาบอกว่าจิตอยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่ปลายจมูกหรือ? จิตอยู่ที่ร่างกายส่วนไหนของเรา จิตมันอยู่ที่ไหน จิตเป็นนามธรรม คนที่ชำนาญแล้วกำหนดเมื่อไหร่ก็ได้เลย แต่คนที่ยังไม่ชำนาญเราจะหาของเราไม่เจอ ถ้าเราหาของเราไม่เจอเราพยายามของเราให้มันเจอ ถ้าให้มันเจอ เจอสมบัติของใคร เจอก็เจอตัวเราไง ถ้าเราเจอตัวเราเห็นไหม

ฉะนั้น เขาว่าที่อยู่ของจิตอยู่ที่ตั้งจมูกหักระหว่างลูกตาสองข้างลึกเข้าไปข้างใน อันนี้เวลาเขาพูดไปนะ ถ้าเป็นคนอื่นพูดว่าอยู่ที่ข้างในลึกเข้าไปสองข้าง อันนี้เราไม่เชื่อ ไอ้ที่ว่าจุดกลางของกลาง กลางของกลาง ไอ้เนี่ยมันบังคับ จุดกลางของกลาง แล้วกลางของกลางเข้าไปเรื่อย กลางของกลางเข้าไปเรื่อยมันเพ่ง ไอ้อย่างนี้ถ้าเป็นกสิณนะ เวลาเขาเพ่งกสิณ เห็นไหม กสิณเขียว กสิณแดง เพ่งกสิณพอจิตมันอยู่นิ่งแล้วให้ขยายส่วนของมัน นั่นเป็นกสิณ แต่ถ้าเป็นแบบว่าเป็นที่เรากำหนดทำสมาธิ เราไม่ได้เพ่งกสิณของเรา ถ้ามันเป็นว่าอยู่ที่ตรงไหน

อันนี้มันอยู่ที่คำอธิบาย คำอธิบายของครูบาอาจารย์ของผู้ที่ประพฤติกฎปฏิบัติมันหลากหลาย ถ้ามันหลากหลายมันต้องยกเข้ามาสู่ที่ว่าคนที่ปฏิบัติแล้วปฏิบัติได้จริงหรือเปล่า แล้วคนที่ปฏิบัติแล้วนะเขาปฏิบัติเพื่อเป็นเกจิอาจารย์ คำว่าเกจิอาจารย์เขากำหนดเป็นสมาธิ แล้วเขาใช้เพ่ง เพ่งเพื่อสิ่งที่เกจิอาจารย์เขาทำของขลัง อันนั้นมันส่งออกตั้งแต่ต้น ส่งออกไม่ต้อง ทำความสงบของใจเข้ามา มันไม่ใช่สัมมาสมาธิ เข้ามาเพื่อยกขึ้นสู่

วิปัสสนา เขาทำสมาธิมาเพื่อเป็นกำลังของจิต กำลังของจิต เวลาเขาเพ่ง เขาเพ่งต่างๆ อันนี้เป็นอภิัญญา มันเป็นการเพ่งออก

ฉะนั้น ที่ว่าถ้าเราหาจิตของเรา เราหาเพื่ออะไร? ถ้าเราหาของเราละ เราหาเพื่อทำความสงบ นี่จิตสงบมันมีความสุขแล้ว สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี พอจิตสงบแล้วนะถ้าเรามีอำนาจวาสนาเรายกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้าวิปัสสนาเกิดใช้ปัญญาแล้ว นี่ปัญญาในพุทธศานาคือภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ปัญญาไม่ใช่เกิดจากการค้นคว้าในพระไตรปิฎก ปัญญาไม่ใช่เกิดจากการศึกษา การเล่าเรียนมา การศึกษาเล่าเรียนมาทางโลกเขาเป็นวิชาชีพ ศึกษามาเป็นวิชาชีพ เราเอามาใช้เลี้ยงชีพเรา

นี่เวลาเราเป็นพระ เราศึกษาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นธรรมวินัย มันก็เป็นอาชีพพระ แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันจะเป็นการชำระล้างกิเลส มันจะเป็นสิ่งที่เราจะเข้าสู่สังขาร มันเป็นอีกกรณีไป ปริยัติ ศึกษาไว้เป็นแนวทางแนวทางไว้เพื่อปฏิบัติ เวลาปฏิบัติขึ้นมามันจะเกิดสังขาร เกิดความจริง เกิดจากเราวิเคราะห์วิจัยจิตของเรา มาสำรวจกิเลสของเรา ในใจของเราละ นี่คือภาคปฏิบัติ

ถ้าภาคปฏิบัติอย่างนี้มันเกิดจากภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากศีล สมาธิ ปัญญาแล้วศีล สมาธิ ปัญญาเป็นของผู้ที่ปฏิบัติมัน ไม่ใช่เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่เป็นในธรรมวินัยที่เราศึกษามา ธรรมวินัยที่เราศึกษานะมันเป็นวิธีการ แต่เวลาเราทำจริงมันทำจริงขึ้นมา ถ้าทำจริงขึ้นมามันจะเป็นความจริงอย่างนี้ ถ้าความจริงที่เกิดขึ้นมา มันก็เป็นสมบัติของเราไป

ฉะนั้น

ถาม : อยากขอให้ท่านอาจารย์ว่าถูกต้องจริงอยู่ตรงไหน

ตอบ : สิ่งที่ถูกต้อง นี่ที่อยู่ของจิตมันอยู่ที่ไหน จิตตัวจริงมันอยู่ที่ไหน จิตนะพูดถึงอำนาจวาสนาของคน ถ้าอำนาจวาสนาของคน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะได้สร้างวาสนามาเต็ม เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย คนเพิ่งเกิด ทำไมบอกว่าเราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย แล้วเวลาที่มีสิ่งกระทบ มีสิ่งเหตุใดก็แล้วแต่ มีแต่สิ่งที่คิดแต่ว่าจะค้นหาพระโพธิญาณ

นี่อย่างของเราการเกิดเป็นมนุษย์ แม้แต่ศาสนาเขายังไม่เชื่อเลย ตอนนี้เขามีชมรมของเขา ชมรมที่ไม่นับถือศาสนาใดเลย เขากลับมองว่าการไปนับถือศาสนากลายเป็นว่ามนุษย์ไม่ยอมรับสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ ไปยอมรับเรื่องศาสนา เขามองว่าความเป็นมนุษย์มันต่ำต้อยไปเลย แต่ของเรานี้เราเกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่เราเกิดเป็นมนุษย์ เราพบพุทธศาสนา เราลงในทะเบียนบ้านเราว่าเราเป็นชาวพุทธ เรามีศาสนาพุทธ เป็นศาสนาของเรา เรานับถือพุทธศาสนา

พอนับถือพุทธศาสนา เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีศาสนาเลย ท่านบัญญัติตนว่าท่านจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย แล้วพุทธศาสนาสอนถึงการชำระล้างกิเลส แล้วเราเกิดมาเราก็ลงทะเบียนว่าเรานับถือพุทธศาสนา นับถือพุทธศาสนา แล้วเวลาเติบโตขึ้นมาคนไม่เชื่อนรก สวรรค์ก็มี คนไม่เชื่อสิ่งใดก็มี แล้วคนเชื่อสิ่งต่างๆ ก็มี

ทีนี้พวกนี้พูดว่าที่ถูกต้องมันเป็นแบบใด ถูกต้องของใครล่ะ? ถูกต้องของคนไม่เชื่อ ถ้าพูดให้เขาเชื่อนี้ถูกต้องของเขา คนที่เชื่อแล้วแต่ยังค้นหาไม่เจอ นี่ถ้าทำให้เขาค้นหาเจอเขาถึงจะเชื่อของเขา แล้วถ้าคนที่ค้นหาเจอแล้ว จิตของเขายกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้าเขาได้โสดาบัน ความเชื่อของเขาละเอียดขึ้นไป ความเชื่อของคน วุฒิภาวะมันสูงต่ำแตกต่างกันนะ

ฉะนั้น ที่ถูกต้อง ถูกต้องของใคร? เราจะบอกว่าถ้าบอกว่าถูกต้องอย่างนี้ๆ แล้วถูกต้องของใครแล้วมันพัฒนาใหม่ อย่างถ้าเป็นโสดาบันแล้วเราจะพิจารณาต่อเนื่องเป็นสกิทาคามีใหม่ อย่างเป็นสกิทาคามีเราจะพัฒนาขึ้นไปเป็นอนาคามีใหม่ ถ้าอนาคามีเราจะพัฒนาขึ้นไปเป็นพระอรหันต์ใหม่ แล้วใครถูกต้องล่ะ?

ถ้าคำว่าถูกต้องก็พระอรหันต์นี้ถูกต้อง แล้วถ้าเป็นพระอรหันต์ถูกต้องบ๊อบเราตายเลย เพราะว่าเราจะทำให้เป็นโสดาบันเรายังเกือบเป็นเกือบตายอยู่แล้ว แล้วพอความถูกต้องเป็นพระอรหันต์เราก็หมดโอกาสใช้ใหม่ แต่ถ้าเราเป็นปุถุชน ความถูกต้องของเรา ให้เรามีความเชื่อ ให้ศรัทธาในพุทธศาสนา แล้วเราพยายามปฏิบัติของเรา ปฏิบัติให้มันถูกต้อง ถ้าให้มันถูกต้องนะมันอยู่ที่จิตนิสัย ถ้ามันตรงกับจิตนิสัย ทำแล้วมันจะได้ผล ถ้ามันไม่ตรงกับจิตนิสัยของเรา เราพยายามแล้วมันจะไม่ได้ผลของเรา ถ้ามันถูกต้องนะ

ฉะนั้น จิตมันอยู่ที่ไหน? จิตมันอยู่ในร่างกายนี้แหละ จิตมันอยู่ในร่างกายเรา เวลาร่างกายทางการแพทย์ สมอมนันควบคุมร่างกาย เซลล์ประสาทต่างๆ มันใช้งานแต่ ละอย่าง จิตนี้มันเป็นพลังงา คุณิวเวลาจุดบ้นถกเวลาเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้ว เวลา พระพุทธเจ้าให้ไปตามจุดบ้นถกมาฉันอาหาร แบ่งร่างเป็นพันๆ ร่างเลย เพราะพระองค์ เดียวเข้าไปวัดเต็มวัดหมดเลย ไปตามองก็ไหนก็จุดบ้นถก จุดบ้นถกหมดเลย เราบอกแล้ว จิตอยู่ที่ไหน นี่จิตเวลามันออกเป็นฤทธิ์เป็นเดชไปแล้ว อันนี้พูดถึงว่าจิตมันอยู่ในร่างกาย นี้ ถ้าจะบอกว่าอยู่กลางหน้าอก อยู่กลางหน้าอกจริงๆ เวลาหัดสั้นเข้ามาแล้วมันอยู่ตรงนี้ แต่เวลามันอยู่ตรงนี้บ้นที่อื่นก็ค้องไม่รู้เลยสิ แต่ทำไมมันแผ่ซ่านไปทั้งตัวละ? แล้ว แผ่ซ่านจนแผ่ไปข้างนอกด้วย

ฉะนั้น จิตอยู่ที่ไหน จิตอยู่ในร่างกายนี้ อยู่ในสมอองก็ไม่ใช่ อยู่ในร่างกายนี้ แต่ถ้า เวลามันหัดสั้นเข้ามา เพราะเวลาทำอัปนาสมาธิ เวลาจิตสงบกำหนดพุทโธ ใช้ปัญญา อบรมสมาธิ หรือกำหนดอานาปานสติ เวลาละเอียดเข้าไปเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ มันยังรอบรู้ ออกรู้ได้ เวลาเข้าไปอัปนาสมาธิ นี้แม้แต่อยู่ในร่างกายนี้ยังไม่รับรู้อะไร เลย สักแต่ว่า มันทั้งร่างกายนี้เลย อยู่ในร่างกายนี้ แต่ไม่รับรู้เรื่องร่างกายนี้เลย เพราะ เพราะมันไม่ได้ยินอะไรทั้งสิ้น มันทั้งกายเลย มันอยู่เป็นเอกเทศเลย จิตอยู่ในร่างกายนี้ มันอยู่โดยเอกเทศของมัน ไม่ยอมรับรู้เรื่องร่างกายนี้เลย นี้แค่สมาธินะยังไม่ใช้ปัญญา อะไรเลย ยังไม่ได้พิจารณาอะไรเลย

ฉะนั้น เขาถามว่าที่ถูกต้องจิตอยู่ตรงไหนกันแน่คะ ผู้เขียนเป็นลูกศิษย์ใครละ? ถ้า เป็นลูกศิษย์หลวงตา ถ้าเราเชื่อมั่นหลวงตาเราก้ตั้งไว้ที่ปลายจุมูกก็ได้ ถ้าเชื่อมั่นในทาง ปฏิบัติ เขาบอกว่าอยู่ที่เหนือสะดือ ๒ เซ็น เออ โยมเป็นลูกศิษย์ใครละ? อาจารย์เขาบอก ว่าจิตนี้อยู่จุดศูนย์กลางเหนือสะดือ ๒ นิ้ว ๒ นิ้วหรือ ๒ เซ็น เออ แล้วมากำหนดให้จิตอยู่ ที่หน้าอก อ้าว เป็นลูกศิษย์ใครละ? อาจารย์เขาสอนอย่างนั้นไง แต่เขาว่าความรู้สึกอยู่ที่ ไหน จิตอยู่ที่นั่น นี่บางอาจารย์เขาสอนอย่างนั้น บางอาจารย์เขาเอาสติตั้งไว้ บางอาจารย์ บอกว่าตั้งไว้ที่ปลายจุมูก อันนี้เป็นอุบาย เป็นอุบาย คุณิวที่เขาภาวนากัน ครูบาอาจารย์ท่าน ถนัดทางใดท่านจะสอนทางนั้น ท่านถนัดของท่าน เพราะท่านทำอย่างนั้นแล้วท่านได้ผล พอท่านได้ผลท่านถึงสอนประสบการณ์ของท่าน

ฉะนั้น เราฟังแล้วเอามาเป็นอุบาย แล้วเราก็พยายามฝึกหัดของเรา ถ้าโยมทำเป็น
แล้วนะเดี๋ยวโยมจะสอนบอกจิตอยู่ที่โยมทำ โยมทำได้โยมก็จะบอกว่านี่จิตอยู่ตรงนี้ โยม
ก็จะบอกทฤษฎีของโยมออกมาเหมือนกัน แต่ว่าจิตอยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่ร่างกายนี้ แล้วเรา
ประพฤติปฏิบัติของเราเพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง